

Rolul și importanța măsurilor speciale de investigații la documentarea, cercetarea și descoperirea infracțiunilor de trafic de ființe umane

The role and importance of special investigation measures in documentation, research and discovery of crimes of human trafficking

Vitalie Jitariuc¹

Rezumat: Imediat după prăbușirea sistemului comunist din Europa, țările din centrul și estul Europei au cunoscut schimbări remarcabile, nu numai politice și economice, dar și în domeniul criminalității. Aici, ne referim la exacerbarăa violenței, diversificarea modurilor de operare, a structurilor bandelor de infractori și la o internaționalizare mai accentuată a legăturilor diferitelor tipuri de criminalitate. Guvernele țărilor europene au recunoscut că, în zilele noastre, crima organizată, inclusiv pe segmentul traficului de ființe umane, reprezintă o reală amenințare asupra securității și stabilității regiunii și populației ei. Actualmente, prin înnoirea legislației și adaptarea arsenalului legislativ (inclusiv a activității speciale de investigații) la normele internaționale, se urmărește îmbunătățirea procedurilor penale pentru a ușura activitatea autorităților judiciare în domeniu.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, trafic de ființe umane, victimă, acțiune de urmărire penală, revictimizare, proces penal, judecată, traficant, exploatare, violență, metodologie de investigare, criminalitate, cooperare internațională

Abstract: Immediately after the collapse of the communist system in Europe, the countries of central and eastern Europe experienced remarkable changes, not only political and economic, but also in the field of crime. Here, we refer to the exacerbation of violence, to the diversification of the modes of operation, to the structures of the gangs of criminals and to a greater internationalization of the links of the different types of crime. The governments of the European countries have recognized that, nowadays, organized crime, including in the segment of human trafficking, represents a real threat to the security and stability of the region and its population. Currently, by renewing the legislation and adapting the legislative

¹ Doctor în drept, Șef al secției nr.1 (Investigații criminale) a Direcției Investigații „Sud” a Inspectoratului Național de Investigații (Republica Moldova), comisar principal, e-mail: vjitariuc@gmail.com

arsenal (including the special investigation activity) to the international norms, the improvement of the criminal procedures is aimed to facilitate the activity of the judicial authorities in the field.

Keywords: special investigation activity, special investigation measures, trafficking in human beings, victim, criminal prosecution action, revictimization, criminal trial, trafficker, exploitation, violence, investigation methodology, crime, international cooperation

1. Introducere

Caracterul transnațional al crimei de trafic de ființe umane presupune că țările de tranzit și de destinație trebuie să lucreze împreună pentru contracararea și prevenirea traficului, protecția victimei, urmărirea penală a traficanților și eradicarea filialelor care mențin acest fenomen. Eliminarea acestei crime este o povară pentru comunitatea internațională din două motive: primul, traficul de femei este o violare gravă a drepturilor omului. Al doilea, mult mai practic, se referă la faptul că multe din filierele ce se ocupă de traficul de ființe umane, similar, deseori simultan, sunt implicate în alte genuri de activitate criminală cum ar fi: spălarea banilor, contrabandă de droguri ș.a. Totuși, este în interesul tuturor organelor de drept de a face urmărirea penală a traficanților o prioritate majoră de activitate².

Traficul de ființe umane, fiind o activitate ilegală, constituie o violare a numeroaselor reglementări, atât internaționale, cât și naționale, o violare a drepturilor omului și este realizat de criminali care sunt membri ai rețelelor transnaționale, bine organizate, care au drept scop exploatarea la maximum a cetățenilor în scop de profit³.

Un rol important la efectuarea corespunzătoare, calitativă și la un nivel înalt de profesionalism a urmăririi penale a traficanților de ființe umane îl are și activitatea specială de investigații, realizată de anumite structuri statale, special înputernicite în această privință. Activitatea vizată este axată pe totalitatea actelor îndeplinite de către subiecții autorizați, cu participarea sau în colaborare cu alte autorități și/sau persoane, în formele și conform procedurii stabilite de lege, în scopul culegerii de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii

² C. McKeon, *Interpol-ul în lupta contra traficului de ființe umane*, Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 23-24 aprilie 2004 cu genericul „Probleme de prevenire și combatere a delincvenței juvenile, traficului de ființe umane și migrațiunii ilegale”, Chișinău, 2004, p. 33.

³ I. Vizdoga, *Reglementări juridice internaționale și naționale în vederea combaterii traficului de ființe umane*, Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 23-24 aprilie 2004 cu genericul „Probleme de prevenire și combatere a delincvenței juvenile, traficului de ființe umane și migrațiunii ilegale”, Chișinău, 2004, p. 98.

publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor⁴.

Or, organele de punere în aplicare a legii (inclusiv și cele care efectuează activitatea specială de investigații – n.n.) trebuie să cunoască care sunt mijloacele traficului de persoane, care sunt mijloacele cele mai frecvent utilizate de traficanți în scopul comiterii infracțiunilor de trafic de persoane, ce impact au aceste mijloace asupra procesului de investigare a traficului de persoane și care sunt posibilele probleme juridice care pot interveni pe parcursul acestui proces de investigare⁵.

2. Principalele mijloace de trafic de persoane

Principalele mijloace de trafic de persoane sunt următoarele:

- amenințarea sau utilizarea forței asupra victimei și familiei acesteia;
- constrângerea;
- psihologice, care se referă la relațiile victimelor cu alte persoane;
- economice, ce se referă la obligarea victimei să plătească sume mari de bani, sau la prestarea unei munci forțate de către victimă în vederea achitării unei datorii;
- răpirea victimelor, în special pe cele de sex feminin, prin utilizarea violenței sau a seducției;
- fraudă, ce implică cinci elemente distincte: o declarație falsă a unui fapt material; cunoașterea cu bună-știință de către traficanțul de persoane că afirmația este falsă; intenția traficantului de persoane de a efectua afirmații false către presupusa victimă; încrederea justificată acordată de presupusa victimă pe baza declarației; existența unui prejudiciu, produs presupusei victime;
- înșelăciunea, ce se referă la oferirea de către traficanț a unor informații false sau inexacte către victimă, cum ar fi, de exemplu, în situația în care traficanțul de persoane recrutează lucrători în scopul exploatării acestora prin muncă, sau când traficanții de persoane oferă victimelor un loc de muncă inexistent în scopul exploatării sexuale a acestora;
- abuzul de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate, care se referă la orice situație în care victima nu are o alternativă reală acceptabilă, ci doar să se supună abuzului săvârșit de către traficanț;
- oferirea sau acceptarea de plăți sau avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării.⁵

⁴ I. Covalciuc, *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*, Autoreferatul tezei de doctor în drept, Chișinău, 2018, p. 11.

⁵ A. C. Moise., Em. Stancu, *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 311.

3. Investigarea informativ-operativă, reactivă și pro-activă a traficului de persoane

În continuare, dorim să ne focusăm atenția în privința faptului că ceea ce deosebește utilizarea măsurilor speciale de investigații în cadrul probatoriului procesual-penal ține de metoda prin care probele sunt identificate, acumulate și prezentate organului judiciar, regula generală fiind că în cadrul procesului penal probatoriul este realizat prin mijloace proprii, iar, în anumite condiții strict prevăzute de lege, pot fi utilizate măsurile speciale de investigații.⁶

În acest context, trecem în revistă faptul că investigarea informativ-operativă a traficului de persoane are ca scop colectarea și prelucrarea informațiilor referitoare atât la persoanele suspectate, cât și la modul lor de operare. După aceea, aceste informații sunt confruntate, analizate și evaluate în scopul luării unor decizii operaționale referitoare la identificarea traficantilor sau a organizațiilor criminale din care aceștia fac parte și la stabilirea celor mai eficiente metode ce vor fi utilizate în cadrul procesului de investigare a traficului de persoane⁶.

Investigarea reactivă a traficului de persoane se realizează în urma săvârșirii unei infracțiuni de trafic de persoane. Organele judiciare încep să investigheze infracțiunea de trafic de persoane imediat ce au fost încunoștințate prin intermediul plângerii sau denunțului victimei traficului de persoane⁷.

Investigarea reactivă a traficului de persoane se referă la obținerea probelor în urma coroborării următoarelor mijloace de probă administrate în cazul infracțiunii de trafic de persoane, cum sunt: declarațiile martorilor, declarațiile persoanelor vătămate, procesele verbale ale perchezițiilor (corporale, domiciliare, a vehiculelor), procesul-verbal de cercetare la fața locului, procesul-verbal de ridicare de obiecte și înscrisuri, declarațiile traficantilor, procesele-verbale ale unor confruntări, procesele-verbale de identificare a unor persoane sau obiecte, rapoarte de expertiză și constatări etc.⁸.

Metoda pro-activă de investigare a infracțiunilor devine tot mai solicitată în ultima perioadă, fiind recomandată nu doar de către specialiști

⁶ The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *OSCE Resource Police Training Guide: Trafficking in Human Beings*, Publication Series, Vol. 12, Vienna, July 2013, p. 136.

⁷ B. W. Orsini, *Law enforcement considerations for human trafficking*, în M. C. Burke, *Human Trafficking Interdisciplinary Perspectives*, Editura Routledge, Taylor & Francis Group, New-York, 2013, p. 198.

⁸ A. C. Moise, Em. Stancu, *op. cit.*, pp. 324-325.

pentru cercetarea anumitor categorii de infracțiuni, dar și în diverse acte internaționale⁹.

În doctrina și practica investigativă europeană se manifestă un interes aparte pentru dezvoltarea tehnicilor de anchetă *pro-active* sau *speciale*, destinate efectuării unor investigații *ante delictum* sau *investigații speciale*, utilizabile inclusiv înainte ca o anumită infracțiune să fi fost săvârșită sau constatată (cercetare denumită *pro-activă*). Aceste tehnici sunt destinate luptei contra infracțiunilor, aparținând criminalității organizate, situații în care mijloacele de anchetă clasice (ascultarea martorilor, percheziția etc.) se dovedesc insuficiente¹⁰.

Investigarea pro-activă a traficului de persoane are ca scop prevenirea săvârșirii unei infracțiuni de trafic de persoane și debutează în urma obținerii informațiilor din cadrul investigației informativ-operative, ce a furnizat informații cu privire la traficul de persoane¹¹.

Aceste informații despre traficantii de persoane sunt insuficiente pentru organele judiciare, fiind necesară efectuarea unor investigații suplimentare, care se realizează prin utilizarea măsurilor speciale de investigații prevăzute de Secțiunea a 5-a, Titlul IV, Partea generală a CPP al RM¹²: cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat; supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea; interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor; reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimitărilor poștale; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară; documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice; colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice; identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; urmărirea vizuală; controlul transmișiei sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite; investigația sub

⁹ I. Covalciuc, *op. cit.*, p. 3.

¹⁰ A. Lazăr, *Metodologia investigării infracțiunilor din domeniul afacerilor*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca. Universitatea „Babeș-Bolyai”, 2003, p. 105.

¹¹ B. F. Kingshott, *Investigation of Human Trafficking*, în M. J. Palmiotto, *Combating Human Trafficking. A multidisciplinary approach*, Editura CRC Press, Taylor & Francis Group LLC. Boca Raton, Florida, 2015, p. 92.

¹² Codul de procedură penală al Republicii Moldova: Legea Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 din 2003, în vigoare din 12 iunie 2003.

acoperire; supravegherea transfrontalieră; livrarea controlată; achiziția de control.

Obiectivul principal al investigații pro-active a traficului de persoane îl reprezintă salvarea potențialelor victime ale traficului de persoane și obținerea de probe care să conducă la identificarea, arestarea preventivă și trimiterea în judecată a traficantilor de persoane. În acest caz, sesizarea organelor judiciare competente în legătură cu comiterea infracțiunii de trafic de persoane se realizează din oficiu sau prin actele încheiate de unele organe de constatare prevăzute de lege¹³.

4. Interacțiunea în procesul investigații infracțiunilor de trafic de persoane

Un moment deosebit de important în cazul investigații infracțiunilor de trafic de persoane ține și de interacțiunea reciprocă a ofițerului de urmărire penală cu subdiviziunile care realizează activitatea specială de investigații. În dependență de caracterul și conținutul interacțiunii ofițerului de urmărire penală cu aceste subdiviziuni, deosebim interacțiunea procesuală, neprocesuală și mixtă.

Interacțiunea procesuală constă în stabilirea unei colaborări, ordinea de realizare a căreia este reglementată de legea procesual-penală. Principala particularitate a interacțiunii procesuale ține de faptul că doar în cadrul acestei forme de colaborare este posibilă strângerea, acumularea probelor procesual-penale. La categoria formelor procesuale de colaborare pot fi atribuite următoarele:

- 1) darea unor indicații obligatorii privind efectuarea măsurilor speciale de investigații de către organele de stat împuternicite în acest sens;
- 2) transmiterea spre executare întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și persoanelor cu demnitate publică a anumitor solicitări și interpelări;
- 3) antrenarea specialiștilor pentru a participa la efectuarea acțiunilor de urmărire penală (art. 87 CPP al RM);
- 4) formarea grupurilor de ofițeri de urmărire penală (art. 256 CPP al RM);
- 5) adresarea prin intermediul comisiei rogatorii (art. 536 CPP al RM).

În cadrul interacțiunii procesuale în cauzele penale privind traficul de persoane, indicațiile, solicitările și interpelările pot fi transmise:

- a) structurilor regionale ale serviciilor de migrație, ale poliției de frontieră, ale organelor de tutelă și curatelă, de stare civilă, precum și a celor ce eliberează licență pentru exercitarea anumitor genuri de activitate;
- b) organizațiilor polițienești internaționale (Interpol, Europol);

¹³ A. C. Moise, Em. Stancu, *op. cit.*, p. 325.

- c) serviciilor speciale și organelor procuraturii din statele străine;
- d) consulatelor și ambasadelor statelor străine;
- e) instituțiilor și organizațiilor antrenate în angajarea cetățenilor în câmpul muncii;
- f) organizațiilor care se ocupă de transportarea pasagerilor;
- g) agențiilor de turism;
- h) instituțiilor medicale specializate în transplantul de organe și țesuturi umane;
- i) organizațiilor neguvernamentale, specializate în acordarea asistenței și reabilitarea victimelor traficului de ființe umane.

Informațiile necesare investigării cazurilor de trafic de ființe umane poate fi obținute în baza interpelărilor adresate organelor de drept care dețin cartoteci (fișiere) criminalistice, de urmărire penală și de evidență operativ-investigativă. Cu referire la categoria vizată de infracțiuni, pot prezenta interes următoarele varietăți ale evidenței operativ-investigative, aflate, în special, în gestiunea organelor afacerilor interne:

- cu privire la persoanele anunțate în căutare internațională;
- cu privire la persoanele pierdute fără veste și cadavrele neidentificate;
- cu privire la persoanele străine sau cele fără de cetățenie care urmează a fi expulzate de pe teritoriul Republicii Moldova;
- privind persoanele care au comis infracțiuni grave sau deosebit de grave prin anumite modalități specifice;
- cu privire la persoanele bănuite de comiterea anumitor infracțiuni, al căror loc de aflare nu este cunoscut, dar există informații referitoare la aspectul exterior al acestora;
- privind infracțiunile descoperite și nedescoperite, pentru care sunt specifice anumite modalități de comitere, sau care au caracter regional ori de „serie”;
- privind documentele sustrate sau pierdute referitoare la identitatea persoanei.

Informații importante din punct de vedere criminalistic putem găsi și în cadrul structurilor de expertiză criminalistică, care dețin anumite fișiere (cartoteci) și colecții. Astfel pot prezenta valoare:

- a) cartotecile documentelor falsificate, confecționate prin modalități poligrafice;
- b) fonotecile vocilor și vorbirii persoanelor ce prezintă un anumit interes operativ;
- c) cartotecile dactiloscopice;
- d) cartotecile urmelor de anvelope ale mijloacelor de transport;
- e) cartotecile diferitelor microobiecte;

f) colecții ale rețetelor medicale falsificate referitoare la eliberarea substanțelor medicamentoase cu efect puternic sau psihotrop și a mostrelor de semnături ale persoanelor care le-au eliberat;

g) cartoteci ale portretelor infractorilor neidentificați¹⁴.

Una dintre cele mai eficiente forme de colaborare procesuală, care presupune un nivel înalt de integrare a subiecților ce efectuează urmărirea penală, o reprezintă crearea grupului de ofițeri de urmărire penală, obiectivul de bază al căruia este axat pe efectuarea urmăririi, în caz de complexitate sau de volumul mare al lucrului ce urmează a fi realizat, de către mai mulți ofițeri. Cu referire la investigarea infracțiunilor de trafic de ființe umane, la aceste situații pot fi atribuite:

1) cercetarea infracțiunilor, comise în cadrul unei anumite rețele de trafic de ființe umane cu efectuarea concomitentă a măsurilor speciale de investigații, orientate spre documentarea operativă a activității criminale în derulare, realizate în cadrul acestei rețele;

2) investigarea activității criminale de trafic de ființe umane, desfășurate în cadrul „rețelelor” regionale sau transnaționale cu multe nivele, precum și în cadrul celor bine organizate structural;

3) cercetarea infracțiunilor cu un număr mare de victime sau învinuiți¹⁵.

Interacțiunea neprocesuală presupune anumite forme de colaborare reglementate prin acte normative subordonate legii sau care, în genere, nu sunt reglementate prin normele de drept. Această formă a interacțiunii constă, de regulă în acordarea consultațiilor, a ajutorului metodologic în privința anumitor chestiuni, în schimbul de informații. Cu toată multitudinea formelor de interacțiune neprocesuală, cu luarea în calcul a specificului investigării infracțiunilor de trafic de ființe umane, putem identifica următoarele direcții importante pe acest segment:

1) consultarea ofițerilor de investigație care pregătesc măsura specială de investigații de către ofițerul de urmărire penală asupra aspectelor legate de folosirea rezultatelor ei în cadrul probatoriului în cauzele de trafic de ființe umane;

2) schimbul reciproc de informații între ofițerul de urmărire penală și ofițerul de investigații. Ca de exemplu, obținerea informațiilor operative referitoare la caracterul, deprinderile și aptitudinile bănuțului în vederea determinării procedeeleor tactice de audiere a acestuia;

¹⁴ Г. К. Смирнов, *Методика расследования торговли людьми*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008, pp. 148-149. (G. C. Smirnov, *Metodica rassledovania trgovli liudimi*. Dissertația na soiscanie stepeni kandidata iuridiceschih nauc, Moscova, 2008, pp. 148-149).

¹⁵ *Idem*, pp. 149-150.

3) folosirea asistenței din partea reprezentanților organizațiilor neguvernamentale în vederea stabilirii contactului psihologic cu victimele infracțiunilor care nu doresc să colaboreze cu organele de drept, înlăturării consecințelor stării de stres și a reabilitării sociale și psihologice a victimelor infracțiunilor de trafic de ființe umane;

4) folosirea asistenței organizațiilor neguvernamentale pentru a asigura plasamentul temporar, hrana și protecția juridică a victimelor traficului de ființe umane, aflate în afara hotarelor țării lor de origine;

5) oferirea de explicații și consultații ofițerului de urmărire penală pe anumite întrebări legate de migrație, înregistrare, ordine de obținere a vizelor, ridicare, păstrare și transportare a organelor și țesuturilor de către persoanele care posedă cunoștințe speciale în domeniile vizate¹⁶.

Interacțiunea mixtă include în sine elemente ale colaborării procesuale și neprocesuale. Una dintre cele mai eficiente forme ale interacțiunii mixte o reprezintă colaborarea realizată în cadrul combinațiilor tactice, care reprezintă prin sine o îmbinare a procedeeleor tactice, acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații care sunt determinate de situația de urmărire penală creată, fiind direcționate spre soluționarea anumitor sarcini strict determinate ale investigării¹⁷.

La soluționarea eficientă a sarcinilor administrării informațiilor probatorii demascatorii (în acuzare) pot contribui diverse combinații tactico-operative, bazate pe dirijarea reflexivă. Aceasta presupune comunicarea persoanelor aflate în prelucrare operativă a anumitor informații care le determină la săvârșirea acțiunilor favorabile urmăririi penale, cu ulterioara documentare operativă a lor. La categoria acțiunilor vizate pot fi atribuite:

1) împotrivirea față de urmărirea penală sub forma prevenirii coparticipanților, prin influențarea și intimidarea victimelor și a martorilor, prin tănuirea sau distrugerea urmelor materiale ale infracțiunii etc., ceea ce, la rândul său, contribuie la acumularea unor noi informații de demascare;

2) acțiunile, în urma cărora poate fi stabilit nivelul informării infracționale al persoanelor ce prezintă interes operativ, cu privire la circumstanțele care, cu luarea în calcul a datelor faptice ale cauzei, pot fi cunoscute doar persoanelor care au atribuție la comiterea infracțiunii;

3) colaborarea activă cu organul de urmărire penală în vederea demascării tuturor celor implicați în comiterea faptei de trafic de ființe umane, inclusiv participarea la efectuarea măsurilor speciale de investigații¹⁸.

¹⁶ *Idem*, pp. 154-155.

¹⁷ *Криминалистика. Учебник для вузов. / Под редакцией Р. С. Белкина, Москва, 2001, p. 507. (Criminalistica. Ucebnic dlea vuzov. / Pod redacției R. S. Belkina, Moscova, 2001, p. 507).*

¹⁸ Г. К. Смирнов, *op. cit.*, pp. 156-157.

5. Combinațiile tactice și experimentul operativ

În scopul reținerii traficantilor în flagrant, poate apărea necesitatea efectuării combinațiilor tactice conform prevederilor Legii Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații¹⁹. Aici este vorba despre experimentul operativ și infiltrarea operativă.

Esența experimentului operativ constă în supravegherea activă a comportamentului unei persoane, în condiții controlate sau în efectuarea anumitor acțiuni experimentale, care nu sunt legate nemijlocit de comportamentul persoanei, în vederea obținerii informațiilor operative cu ajutorul cărora pot fi verificate și precizate datele referitoare la posibila pregătire sau comitere a infracțiunii.

Autenticitatea rezultatelor experimentului poate fi garantată în cazul efectuării acestuia în condiții apropiate realității și în lipsa acțiunilor de provocare la comiterea infracțiunii. Datele obținute în rezultatul experimentului operativ pot contribui la:

- verificarea versiunilor înaintate de ofițerii de investigație;
- verificarea și precizarea datelor referitoare la implicarea unei persoane concrete în comiterea infracțiunilor;
- reținerea în flagrant a persoanei care a comis infracțiunea;
- pregătirea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală;
- stabilirea cauzelor și condițiilor comiterii infracțiunii²⁰.

Infiltrarea operativă constă în identificarea, de către ofițerul de investigații, a unei surse confidentiale de informare în interiorul structurii care prezintă interes operativ sau în imediata apropiere a acestuia pentru soluționarea optimă a sarcinilor și realizarea obiectivelor activității speciale de investigații în circumstanțele vizate²¹.

Fără a ne opri detaliat asupra tacticii efectuării măsurilor speciale de investigații vizate supra, vom identifica direcțiile posibile de realizare a lor, și anume:

1) experimentul operativ, care presupune infiltrarea și participarea confidentilor sau a ofițerilor de investigații în cadrul faptului infracțional în calitate de persoane care doresc să fie recrutate în vederea executării anumitor lucrări sau prestării diferitor servicii, adică în rol de potențiale victime;

¹⁹ Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 113-118/373 din 08.06.2012.

²⁰ *Оперативно-розыскная деятельность. Учебник. Под редакцией К. К. Горяинова, В. С. Овчинского и А. Ю. Шумилова. Издательство ИНФРА-М, Москва, 2001, p. 400. (Operativno-rozâscnaia deiatelinosti. Ucebnic. Pod redacției C. C. Goreainova i A. Iu. Șumilova. Izdatelistvo INFRA-M, Moscova, 2001, p. 400).*

²¹ *Idem*, p. 361.

2) experimentul operativ, care presupune cumpărarea sub acoperire a serviciilor persoanelor exploatate în calitate de consumator (ca de exemplu, cumpărarea serviciilor sexuale ale unei prostituate în calitate de client);

3) infiltrarea operativă în calitate de contra-agenți, care doresc să cumpere sau să vândă (să comercializeze) persoane în scop de exploatare;

4) infiltrarea operativă în calitate de angajați în agențiile de turism sau în anumite organizații, create în scop de înscenare a traficului de persoane.

Atragem atenție asupra faptului că anume rezultatele acestor măsuri speciale de investigații, după introducerea lor în procesul probatoriu, vor constitui temelia materialului probator în cauza penală. Totodată, efectuarea măsurilor speciale de investigații vizate comportă un anumit risc tactic, care presupune posibilitatea survenirii următoarelor consecințe nefavorabile:

a) participanții implicați în traficul de ființe umane pot demasca persoanele infiltrate, cauzându-le anumite daune, pot lua măsuri în privința ascunderii sau nimicirii urmelor infracțiunii, pot preveni coparticipanții, se pot ascunde sau pot lichida rețeaua traficului de ființe umane;

b) în vederea obținerii supunerii sau în procesul înfăptuirii anumitor forme violente de exploatare, în privința persoanelor infiltrate poate fi aplicată violența, periculoasă pentru viața și sănătatea persoanei;

c) în caz de pierdere a controlului asupra situației operative, persoanele infiltrate pot fi transportate forțat în locuri necunoscute²².

Punerea în aplicare a combinațiilor tactico-operative vizate este posibilă doar în condițiile aprecierii tuturor factorilor de risc tactic, la care se atribuie:

1) cazurile în care traficul de ființe umane este însoțit de asemenea forme de exploatare, precum prelevarea organelor, țesuturilor sau a celulelor umane;

2) prezența informațiilor despre faptul că forma tipică de comitere a traficului de ființe umane presupune aplicarea violenței în privința victimelor, precum și despre predispunerea unor participanți la activitatea infracțională în privința aplicării fără de motiv a violenței;

3) cazurile în care canalul traficului de ființe umane are caracter transnațional;

4) prezența informațiilor despre legăturile de corupție între participanții canalului de trafic de ființe umane și anumite persoane din cadrul organelor de drept;

5) prezența informațiilor despre existența în structura formațiunii infracționale a unui grup special, care asigură securitatea acesteia, format, în special, din foști angajați ai structurilor operativ-investigative, care posedă

²² Г. К. Смирнов., *op. cit.*, pp. 157-158.

metodele și mijloacele activității speciale de investigații și păstrează anumite legături cu reprezentanții organelor de drept.

Participarea ofițerului de urmărire penală la efectuarea combinațiilor tactico-operative se poate exprima în consultarea ofițerilor de investigații și în oferirea informațiilor necesare acestora, precum și în efectuarea imediată a acțiunilor de urmărire penală ce nu suferă amânare, în special, după reținerea bănușilor în flagrant. La categoria acestora se atribuie audierea bănușilor, cercetarea la fața locului, perchezițiile și ridicările în încăperi, în mijloacele de transport, la locul de trai sau de muncă, examinarea corporală a victimelor etc.²³.

6. Concluzii și recomandări

Un rol important la efectuarea corespunzătoare, calitativă și la un nivel înalt de profesionalism a urmăririi penale a traficantilor de ființe umane îl are și activitatea specială de investigații, realizată de anumite structuri statale, special înputernicite în această privință. Activitatea vizată este axată pe totalitatea actelor îndeplinite de către subiecții autorizați, cu participarea sau în colaborare cu alte autorități și/sau persoane, în formele și conform procedurii stabilite de lege, în scopul culegerii de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Organele care efectuează activitatea specială de investigații trebuie să cunoască care sunt mijloacele traficului de persoane, care sunt mijloacele cele mai frecvent utilizate de traficanți în scopul comiterii infracțiunilor de trafic de persoane, ce impact au aceste mijloace asupra procesului de investigare a traficului de persoane și care sunt posibilele probleme juridice care pot interveni pe parcursul acestui proces de investigare.

Investigarea informativ-operativă a traficului de persoane are ca scop colectarea și prelucrarea informațiilor referitoare atât la persoanele suspectate, cât și la modul lor de operare. După aceea, aceste informații sunt confruntate, analizate și evaluate în scopul luării unor decizii operaționale referitoare la identificarea traficantilor sau a organizațiilor criminale din care aceștia fac parte și la stabilirea celor mai eficiente metode ce vor fi utilizate în cadrul procesului de investigare a traficului de persoane. Investigarea pro-activă a traficului de persoane are ca scop prevenirea săvârșirii unei infracțiuni de trafic de persoane și debutează în urma obținerii informațiilor din cadrul investigației informativ-operative, ce a furnizat informații cu privire la traficul de persoane. Obiectivul principal al investigației pro-actieve a traficului de persoane îl reprezintă salvarea potențialelor victime ale traficului de persoane și obținerea de probe care să conducă la identificarea,

²³ *Idem*, p. 158-159.

arestarea preventivă și trimiterea în judecată a traficanților de persoane. În acest caz, sesizarea organelor judiciare competente în legătură cu comiterea infracțiunii de trafic de persoane se realizează din oficiu sau prin actele încheiate de unele organe de constatare prevăzute de lege.

Referințe

- Covalciuc I., *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*, Autoreferatul tezei de doctor în drept, Chișinău, 2018
- Kingshott B. F., *Investigation of Human Trafficking*, în Palmiotto M. J., *Combating Human Trafficking. A multidisciplinary aproach*, Editura CRC Press, Taylor & Francis Group LLC, Boca Raton, Florida, 2015
- Lazăr A., *Metodologia investigării infracțiunilor din domeniul afacerilor*, Teză de doctorat, Cluj-Napoca. Universitatea „Babeș-Bolyai”, 2003
- Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 113-118/373 din 08.06.2012
- McKeon C., *Interpol-ul în lupta contra traficului de ființe umane*, Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 23-24 aprilie 2004 cu genericul „Probleme de prevenire și combatere a delicvenței juvenile, traficului de ființe umane și migrațiunii ilegale”, Chișinău, 2004
- Moise A. C., Stancu Em., *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor*, Editura Universul Juridic, București, 2017
- Orsini B. W., *Law enforcement considerations for human trafficking*, în Burke M. C., *Human Trafficking Interdisciplinary Perspectives*, Editura Routledge, Taylor & Francis Group, New-York, 2013
- The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *OSCE Resource Police Training Guide: Trafficking in Human Beings*, Publication Series, Vol. 12. Vienna, July 2013
- Vizdoga I. *Reglementări juridice internaționale și naționale în vederea combaterii traficului de ființe umane*. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale din 23-24 aprilie 2004 cu genericul „Probleme de prevenire și combatere a delicvenței juvenile, traficului de ființe umane și migrațiunii ilegale”, Chișinău, 2004
- Криминалистика. Учебник для вузов. / Под редакцией Р. С. Белкина. Издательство ПРИОР, Москва, 2001
- Оперативно-розыскная деятельность. Учебник. Под редакцией К. К. Горяинова, В. С. Овчинского и А. Ю. Шумилова. Издательство ИНФРА-М, Москва, 2001
- Смирнов Г. К., *Методика расследования торговли людьми*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2008

